

Традицијата и универзалношо

Разгледи - Април - Јуни '92

Изложбата „14 Македонски уметници во 80-тите“, Музеј на современата уметност — Скопје, март/април 1992 г.

Изложбата именувана „14 Македонски уметници во 80-тите“, компилациски структурирана, спаѓа во редот на оние изложби кои се навраќаат на појавите и ги резимираат настаните од изминатите децении, за да направат анализа и рекапитулација на појавите кои ја одбележуваат и ѝ даваат печат на Македонската уметност во деветтата деценија од овој век.

Определбата за презентирањето творци не произлегува од едничката припадност на одредена стилска насока. Тие како различни творечки индивидуи, се вклучени во контекстот на своето време, во спрега помеѓу традицијата и современото, а интересни се поради авторската реторика со која го бранат достоинството на уметничкиот ентитет и инсистираат на ликовната поетика.

Ристо Калчески во своите дела се стреми кон прегледни групации на асоцијативни — нефигуративни парцели во сликата. Филигранското длабење во сликарската маса придонесува за извлекување од неа на оној систем на хиероглифски формации кои ги поттикну-

ваат светлосните ефекти да создаваат обмислено разигран ритам на нерамнините на платното. Во сликањето на предметната неегзистентност, Калчески го следи концептот на тргнување од објективното, што потоа се трансформира во помалку или повеќе чиста пластична визија, произлезна од визуелните импресии длабоко втиснати во свеста.

Уметничкиот јазик на Родољуб Анастасов е крајно индивидуализиран во потрагата по автономната суштина на уметноста. Неговото дело на симболичен, продуховен начин евоцира едно доживување, едно вечно талкање низ беспаката на нашата цивилизација, преку градење на асоцијативно-сугестивни состојби, грижливо обработени со пригушен колорит.

Грижливата организација на творбите како најсоодветно проникнување во духовните и визуелните вредности на просторот, во кој се посакува остварување на сопственото постоење, е основна смисла на цртачкото творештво на Душан Перчинков. Во неговите обмислено градени дела, најдобро се изразуваат здружените карактеристики на геометриската и системската апстракција, поттикнати од новите урбани простори, допуштајќи пробиви и на некои моменти од морфологијата на *pop art*-от.

Петар Хади-Бошков, презентирајќи едно единствено скулпторско дело, свосвидна инсталација со променлива концепција, зборува за свосвидно експериментирање со формата, што доведува до една декоративна композиција со расчленети, динамични и асоцијативни форми.

За Петар Мазев е карактеристично воспоставувањето на неспокоен, импулсивен, но и решителен однос спрема предизвиците на времето, исказано низ експресивно-морбидна деформација на формите. Компонирањето на необични иреални ситуации и експлозивниот третман на колоритот, се одразува и врз психолошката клима која е вознемирена, агресивна, неспокојна, трауматична. Експресивната фигуративност која се насира низ привидно хаотичните еруптивни нано си на бои и потези, се „разлага“ и „експлодира“ под раката на уметникот.

Интелектуалниот рафинман кај Глигор Чемерски е најчесто прираен во експлозивното драматично излевање на сопствената човечка интима, низ пантеистичката визија за светот и милосливоста на лирското исказување. Во структурата на неговите платна продира некаков „егзистенцијален страв“ исткаен од сите човечки ововремени трауми, а предизвикан од претчувството за некои апокалиптични настани. Идејните, просторните и временските феномени, изведени спонтано со нагласена растрепеност на сетилата и барокизирана извиеност на формите се втурнуваат во драматични колажи на противречни сили, чувства, мисли, енергија.

Фигурата е формален елемент во кој Димитар Манев, го разигрува, разработува истражува, преиспитува својот ликовен свет и својата животна приказна. Се интересира за односот на обликот и бојата, и свесно ги користи за создавање една конкретна фигуративност. Ја создава со помош на прочистување на колоритот, редуција на геометриските облици исполнети со боја, вметнување чисто цртачки елементи, необработени колажни ефекти и партии изведени во экс-

пресионистички манир. Манев со изборот на мотив и ликовна постапка, која се карактеризира со експресивна робусност и трансформација, дава јадровита претстава за едно блиско подрачје и менталност.

Опусот на Симон Шемов, навлегува во изучување и аналитичко расчленување на сегментот и чинот на играта, како манифестација на животниот елан, за да воспостави синтеза меѓу симболичната ликовна постапка, смелото решавање на композицијата со суптилен колористички третман и осознавањето на личната визија низ предметот-симбол. Изборот на материјалот ја определува моментната постапка и ги поттикнува имагинативните импулси. Шемов остварува непосреден контакт со материјата, со природните материјали и создава стилизиран симбол на нешто препознатливо, симбол-знак кој длабоко во себе е метафора на сознанијата, чувствата, духот, мотивот, видливото, секавањата, асоцијациите.

За впечатокот кој го побудува неолитската идеолитска фигурација на Анета Светиева, има удел и обновениот интерес за материјата, за нејзината примодијална конкретност, но и слоевитото истражување на таинствената внатрешна структура на природата и животот. Од приврзаноста кон почвата, природата, виталното, органското, исконското се еманира едно алтернативно интелектуализирано толкување на есенцијалното, враќање кон сопственото национално-етнографско и културно-уметничко поднебје.

За творбите на Јован Шумковски неможе да се тврди дека се замислени како слики. Тоа се пред сè објекти, создадени главно од дрвена граѓа, стар мебел и помошни метални елементи кои по формалната организација вклучуваат и неискажача илузија на една модернистичка парадигма: кубистичките и конструктивистичките објекти-релјефи. Хоризонталниот формат на платното и наслагите на дрвеникави тонови чинат боената декоративна текстура и длабочината на колоритот да потсетуваат на земјана подлога конкретизирана од тежките и масивни дрвени рамови.

Сликите на Благоја Маневски го принудуваат погледот да се движи по нивните површини и да следи една наизменична промена на кадри, откривајќи дека сликата е составена од повеќе испарцелизирани површини. Внимателното око открива препознатливи теми, познати претстави, веќе видени ракописи, цитати од еIFORMЕЛОТ, апстрактниот експресионизам, art brut-от, Мондријан, додека внатрешната динамика доаѓа од ритмот на различно поставените планови, колористичкото богатство и контрастот на текстурата.

Глобалната ликовна матрица на Станко Павлески се генерира главно од два извора: конструктивизмот и минимализмот, почнувајќи од минимизирани обмислени форми, во кои „единството“ произлегува од примодијалната егзистенција на кругот, триаголникот, коцката. Неговата пластика (конзистентна, компактна и студено сериозна) влегува во мрежа на односите меѓу архитектурата — дизајнот — скулптурата — мебелот — предметот и нивните негации, како спој на стварното и нестварното. Вотивно-сакралните објекти од циклусот „Архитектони — обредни“ со својата тишина, масивност, гробна сериозност, го афир-

мираат есхатолошкото во неговите дела што им дава една метафизички конотирана димензија.

Во бројните изложени дела, кои ја презентираат деценијата што измина, ликовните творци го насочуваат својот израз кон поднебјето од каде најубедливо се декларира ликовниот говор изртен од битието на сопствената традиција, а развиен во насока на универзалните сфери на уметничко изразување.

Лидјана Неделковска